

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

De Personis Ecclesiasticis, Earumque statu, Dignitate, munere, &
Immunitate

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Præfatio Ad benevolum Lectorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61816)

PRÆFATIO

Ad benevolam Lectorem.

Luris Canonici prima initia, qui maiore curâ, & studio investigaverunt, per ante acti temporis memoriâ retrò stantes gressum ad ipsum Evangelicæ prædicationis ortum penetrasse comperti sunt. Vix dum novæ, & salvificæ doctrinæ audita vox, inque unum collecta fidelium multitudo erat, cum repente de observatione legalium, circumcissione, abstinentiâ immolarum, & similibus exorta dubitatio sollicitos Ecclesiæ præpositos ad iudicandum, decernendumque coëgit. Iam quid cuique ad conciliandam fovendamque supremi Numinis amicitiam, & vitæ æternæ promerendam coronam creditu, factuque necessarium foret, omnibus æquè notum erat: sed earum rerum, quæ boni inter, & mali certos fines melius videntur, expositio desiderabatur. Cùm ergò Apostolorum, & seniorum cœtus convenisset, disquisitio instituta est, auditaque Petri imprimis, & Iacobi sententiâ præscriptum fuit, qui Christi recens fidem complexi erant ex gentibus, ut abstinere à contaminationibus simulacrorum, fornicatione, sanguine, & suffocato. Ecce tibi prima Iuris Ecclesiastici Decreta. Idem mox posteris placuit, inque ambiguis controversiis, vel synodi alicuius, vel summi Pontificis postulata, & acceptata definitio est: crevitque non modicè Constitutionum, ac Canonum numerus. Cuncta autem quæ sic legitime decisa essent, ne posteris oblivio subtraheret, in Ecclesiis, præsertim Romanâ asservabantur, non alio, quàm temporis ordine annotato. Mox usui publico prodiit Collectio illa, quam Nicolaus Papa in c. Si Romanorum. Dist. 19. Codicem Canonum vocat, & Regula illa, quas Leo IV. recenset in c. de libelli. dist. 20.

Ex his à Cresconio constat esse ille ad Liberianum Episcopum Namoranon, in quo pluribus causarum titulis propositis explicatur, quibus synodorum, & Decretalium Epistolatum locis illæ causæ tractentur. Quæ Cresconii solertia postmodum excitavit alios ad incepti operis consummationem. Isidorus igitur (sive Hispalensis, sive alius quicumque) à Canonibus Apostolorum facti initio usque ad Consil. Hispalense secundum, quod sub Bonifacio V. celebratum est, Anno Christi. 657. Conciliorum, & Pontificum Decreta in unum collegit, hodieque in editionibus Conciliorum legitur.

Isidorum secutus est Burchardus Episcopus VVormatiensis Ottoni III. & Henrico II. Impera-

P R Æ F A T I O

Imperatorum avo circa Annum Christi. M. XX. Postillum Ivo Carnotensis Episcopus circa Annum M. XC. multa ex Pandectis & Codice Iustiniani admiscuit. Duo illi sextant volumina, Pannonia, & Decretum. quanquam Bellarm. in l. de script. Eccl. monet, Pannonia alium auctorem fuisse, & tributam Ivoni, quia ex eius Decreto magnâ ex parte desumpta erat. Novissimus, & notissimus est Gratianus, monachus S. Benedicti in cœnobio S. Felicis Bononia illud, quod hodie in manibus Doctorum est & passim allegatur, Decretum compilavit, ab ipsa Concordia discordantium Canonum interceptum.

In eo, (quod imperiti norant) quæ ad fidem faciendam allegantur decreta, vel testimonia, non unius fidei, & auctoritatis sunt. Ut omittam S. Scripturæ, Conciliorum, aut Pontificum definitiones, de quibus nemo Catholicus dubitat: multa ex SS. Patrum monumentis deprompta, & variè ad præfixum scopum applicata sunt, quos neque voluisse neque potuisse aliquid definire, cum obligatione credendi luce clarius est; Multò minus, ergò cogitandû de legibus Imperatorû, & Juris Cōsultorû placitis, quorum non infrequens mentio, quasi ullam vim habeant in Ecclesiæ rebus quicquam statuendi, jubendi, aut dijudicandi, si ubi insuper suam Gratianus sententiam depromit, boni Magistri vices agere, nihil verò cum potestate decidere existimes. Denique sunt nonnulla *Palea* titulo notata, de quo si quisquam homo fuit, idem iudicium esto: si verò aliunde decerpta testimonia, cum ad Auctorem suum relata fuerint, de pretio æstimabitur. Vnde liquet non immerito à nonnullis accusari Gratianum, qui confusè, & perplexè scripserit, in unum quasi Chaos, quicquid uspiam servire posset, absque delectu & discretionem congerendo. Quamobrem Gregorio XIII. prudentissimo, & magnificentissimo Pontifici plurimum Scholæ, & tribunalia debent, qui Decretum Gratiani ab innumeris mendis, & testimoniorum depravationibus repurgavit, & recentibus typis correctum proposuit Anno Christi M. D. LXXXII.

Quod Decretales attinet, tam eas, quas Gratianus omisit quàm quæ superadditæ fuerunt, Bernardus tunc Præpositus, postea autem Episcopus Papiensis in unum Corpus redigit, libris & titulis distinxit, illaque vocata est *Compilatio prima*, à privato homine, absque mandato ullius Pontificis facta. *Compilationem secundam* à Gilberto, & Alano tentatam Magister Ioannes Galensis perfecit: atque hæc duæ Compilationes usque ad Innocentii III. tempora extenduntur. *Tertia Compilatio* à Bernardo Diacono Compustellano privatâ auctoritate tentata, & *Romana* dicta, quod eam Romæ elaborasset, à Petro Benerentano Subdiacono Innocentii III. Notario ipsius Innocentii mandato absoluta est, ut ex Præfatione colligitur.

In prædictas Compilationes scripsere Glossas Laurentius Vincentius, Alanus, Rogerius Iacobus Tancredus, & Bononiensis Archidiaconus, qui sub Honorio II. floruit. Quarta Compilatio sub eodem Innocentio III. à Tancredo, auctoritate prædicti Pontificis emanavit. Quinta demùm accessit sub Honorio III. mandato ipsius confecta ex ipsiusmet Honorii diversis Constitutionibus, ut Epistola eiusdem Pontificis ad Tancredum superius memoratum indicat.

AD BENEVOLVM LECTOREM:

Novissimè *Gregorius IX.* Compilationes prædictas in unum Volumen quinque libris distinctum redegit per *Raymundum Sacellanum suum*, addiditque à se publicatas Constitutiones, appposito mandato, ut hac tantum Compilatione univèrsi utantur in iudiciis, & in Scholis, nec quisquam præsumat aliam facere absque auctoritate sedis Apostolicæ speciali. Data fuit Epistola hæc Anno *Christi. 1230.*

Bonifacius deinde VIII. antecessorum suorum Decretales epistolas per *Guilhelmum Archiepiscopum Ebrudinensem, & Beringarium Episcopum Biterrensem, ac Magistrum Richardum de senis S. R. E. Vice-Cancellarium* rececit, & quibusdam à se additis Decretis in unum volumen redegit, & quinque aliis *Gregorii IX.* annecti, sextumque librum nuncupari iussit. In quem *Ioann. Andrea Bononiensis* continuas Glosas scripsit. *Bonifacius* autem Pontificatum adeptus est *A. Chr. 1294.*

Clementina à *Clemente V.* nomen habent, quæ eas ante, & post *Concilium Viennense* collectas in unum vulgare decreverat, sed morte præventus successori suo *Ioanni XXII.* reliquit, qui Bononiensi Universitati illas transmisit, cupiens, ut eis sic manifestatis, & cognitis tam in iudiciis, quàm in Scholis uterentur. Bulla transmissionis data est Avenione Anno *Christi. 1317.* ab eodem *Extravagantes 20.* editæ sunt, quæ postremum vi Corpore iuris Canonici locum obtinent.

Quod de epistolis, seu Responsis Decretalibus *Gratianus* sub initium *Distinctionis vigesimæ* ait, Canonibus Conciliorum pari jure exæquare, à nonnullis ut imperitè, vel etiam falsò dictum reprehenditur. Verùm *Didacus Covarr. l. 4. Variar. c. 16.* veram esse probat *Gratiani* opinionem in causarum, & litium definitionibus, quibus dijudicandis non minor est potestas Pontificis, quàm Conciliorum Universalium, imò maior, ut tradidit e Glosa, *Innocentius*, imò, & alii multi. Vnde si Papa per epistolam Decretalem maturo consilio, & præviâ deliberatione aliquid responderit eo animo, ut ea responsio sit Apostolicæ Sedis de fide definitio, recipiendum omninò, & tenendum est ut de fide. Non enim potest summus Ecclesiæ pastor errare in illis, quæ ad fidem pertinent, nisi falsis promissionibus circumventam à sponso & capite suo Ecclesiam fateri lubeat, quod impium est. *Distin. 17. & sequentibus.*

Quia legibus Imperatorum, ubi Canones non suppetunt, utimur subinde, illæ autem SS. Patrum doctrinæ non semper consonant, quæ situm à multis est, in dubio utri partium deferre oporteat. Vbi considerandum arbitror, non unius generis omnes controversias esse: aliz enim Ecclesiasticæ, prorsus, aliz civiles, ac temporales sunt. In his nihil incommodi erit, si Imperatorum præscripto vivas, puta, cum de hæreditate, successione, testamentis & similibus litigatur. Nam eiusmodi leges per ora Principum divinitus promulgatæ dicuntur *c. ult. 16. q. 3.* In illis minimè convenit S. Scripturæ, & Sanctorum Patrum, quibus Ecclesiarum cura à Deo credita fuit, definitiones spernere, aut post habere: non quòd infallibili auctoritate fulciantur in materia qualibet sed, quia ut in foro proprio rerum ad salutem animæ spectant.

P R Æ F A T I O

ſpectantium certioſorem habere noſſiam præſumere licent, *Melch. Canus De loc. Th. l. 7. c. 2. Barb. l. cit.*

Pro pleniori inſtructione ſequentes Regulæ. deſerviunt, communi DD. calculo approbatæ.

PRIMA. Quoties res obſcura aut dubia eſt in Iure civili, jure autem Canonico clarè definita, Canonibus deſerendum eſt, in utroque foro: quia per deciſionem Pontificis cenſetur ſopita varietas Legiſtarum. *Mynſing. Deca. 9. Reſp. 85. Pariſ. Conſil. 27. n. 10. 11. Volum. 3. Caniſtus in Append. de different. utriuſque Iuris.*

SECUNDA. Quando aliquid jure Civili definitum eſt, & non à Iure Canonico in materia non ſpirituâli, & Eccleſiaſtica, nec differentiæ ſignum apparet. Iure civili utendum eſt etiam in foro Eccleſiæ. *c. 1. & 2. de novi oper. nunc. Menoch. l. 2. arb. Caſu 185. n. 17. VVeſenbec. Conſil. l. n. 20. Zypau de Jurisd. l. 1. c. 63. §. 2. n. 35.*

TERCIA. Cùm Ius civile & Canonicum inter ſe pugnant, Ius Civile ſervari debet in foro Imperii, Ius verò Canonicum in terris Eccleſiæ. Ita *Phil. Dec. in c. Clerici. de iudic. & Conſil. 452. n. 6.* Sed limitari debet 1. ut non niſi de rebus civilibus, ac temporalibus, quæ animæ ſalutem non concernunt, intelligatur. 2. ut Imperatoris lex. per ſe rationabilis ac iuſta ſit, quales non pauca ſunt de Contractibus teſtamentiſ, Iudiciis, donatione, dote, ac ſimilibus. *c. Cum ad verum. c. ſi Imperator. Diſtinct. 96.*

QUARTA. Cùm de peccato, & conſcientiâ agitur, & Ius civile ab Eccleſiaſtico diverſum eſt, huius, non illius præcepta ſervanda ſunt. Nam Pontifici, non verò Imperatori ab imarum cura commiſſa eſt. Vnde non tantùm huic fini congruas leges ponere, ſed etiam abrogare & dammare contrarias poteſt: uti factum in multis legimus apud *Sily. V. Lex. n. 13. & Azor. To. 1. l. 5. c. 20. Zypau de iuriſdict. Eccl. l. 1. c. 62. §. 2.*

QUINTA. Ius Canonicum (ut particularia nominemus) ſequendum eſt neglecto civili. 1. in iis, quæ ad ordinem Iudiciorum pertinent, puta, in Iudiciis, teſtibus, appellacionibus, & ſimilibus. 2. in iuramentis. 3. in præſcriptionibus. 4. in fidei commiſſis, & detractione quartarum. 5. in teſtamentiſ. 6. in cauſis piis. 7. in decimis. 8. in bonis Eccleſiaſticis. 9. in uſuris, & Antichreſi. 10. in pactis, ſtipulationibus, & Emphyteuſi. 11. in matrimonialibus, & quæcunque ad matrimonii impedimenta gradus, prohibitiones, diſpenſationes, cauſas, iudicia, & ſimilia pertinent. *Con. Tr. Seß. 24. c. 20. de Reform.*

SEXTA. In criminibus mixti fori, uterque Iudex ſui Iuris pœnas irrogat, varias utique pro diverſitate finis, legum, & modo procedendi. Nec iniquum eſt ab uno Iudice condemnatum ad pœnam, trahi ad alium pro ſufficiente vindictâ, ut pluri- bus explicat *Maranta Par. 6. de ordine Iudiciorum n. 88. & ſequentibus. Navar. Conſil. l. de foro temp. ubi allegat Panorm. & Felinum.*

Ex quibus manifèſto liquet, quàm iniqui rerum æſtimatores ſint, qui quod de
† 3.
ſuis.

AD BENEVOLVM LECTORVM.

Suis Arnoldus Corvinus, licet heterodoxus, faretur, & arguit, iuris Pontificii cognitionem non tantum non esse necessariam, sed inutilem, imò noxiam esse cavillantur. Audaxius Saxones, vel impudentius, qui combustum appellitant. Est illud combustum utique ab apostata illo, cuius ante præcordia iræ ac vindictæ flammis in gregem, & Pastorem Dominicum ardebant: sed inde profiliens fumus sectatorum oculos non sine fuligine opplevit, ut in propinquo positam veritatis lucem intueri non possint. Aliqui tamen post tot annorum cumulata certamina, demonstrationes, & remonstrationes tum de Ecclesiâ, quam deseruere, tum illius regimine, & legibus sentire rectius cœperunt, aded, ut Canonici iuris noticiam, & usum suis quoque cœtibus perutilem, & necessarium esse publicè fateantur.

Quocirca omnes orthodoxæ fidei, & Ecclesiastici iuris amatores præsertim iuniores, & Candidatos etiam atque etiam adhortari non desinam, ut spreto sectatorum pudendis convitiis, Semicatholicorum verò, quocunque vel dignitatis, vel scientiæ titulo gloriantur, probris & sannis conculcatis, ad Sacrorum Canonum intelligentiam omne suum studium conferant, non opinionibus hominum, sed rationum momentis insistant: rem ipsam attendant, in radice suâ veritatem quærant. Invenient profectè quantum homo homini, veritati opinio distet. Quem in finem Sacrorum Canonum noticiam brevi summâ complexi sumus. Ea quid ferat, periculum facere unicuique concessum est.

Ipsa sibi pretium est, pretio fiducia maior.

Institutiones iuris Pontificii *Antonius Cæcilius* in Gallia, *Ioan. Paulus Lancelotus* in Italia, *Henricus Canisius* in Germania magno discentium commodo nobis reliquerunt. Brevitas illarum grata est, sed plura appetentes destituit. Quapropter angustiis egressi uberiore tractatu campum latius aliquantò patentem aperuimus, etiam discutiendo quæstiones, quæ Institutionum lectores remorari solent. Fructus inde, & profectus si quis ad quempiam pergatur, honorum omnium largitori Deo acceptum ferat, sacrae scientiæ cultores foveat, olores contemnat.

ELEN-